



AVRUPA KONSEYİ

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ DAİRE

ÜKÜNÇ VE GÜNEŞ / TÜRKİYE

(Başvuru No: 42775/98)

KARAR

STRAZBURG

18 Aralık 2003

Sözkonusu karar Sözle me'nin 44/2 maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır. Sekreteryaya revizyonuna tabi tutulması mümkündür.

Ükünç ve Güneş - Türkiye davasında,
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Üçüncü Daire),
Sn. I. CABRAL BARRETO, *Başkan*
Sn. L. CAFLISH,
Sn. P. KURIS,
Sn. R. TÜRMEEN,
Sn. J. HEDIGAN,
Sn. M. TSATSA-NIKOLOVSKA,
Sn. H.S. GREVE, *yargıçlar*,

ve Bölüm Sekreteri Sn. V. BERGER'in katılımı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Heyeti olarak toplanmış,
27 Kasım 2003 tarihindeki gizli görüşmesi sonucunda,
yukarıda anılan tarihte benimsenmiş olan aşağıdaki karara varmıştır.

USULİ İŞLEMLER

1. Davanın nedeni, Türk vatandaşları Volkan Ükünç ve Deniz Güneş'in ("başvuranlar"), 26 Haziran 1998 tarihinde, İnsan Haklarını ve Temel Hakları Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") eski 25.Maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptıkları başvurudur. (başvuru no.42775/98).

2. Başvuranlar, İstanbul'da mesleğini ifa etmekte olan avukat Veysel Uçum tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti "Hükümet" Sözleşme organları huzurundaki dava için Ajan tayin etmemiştir.

3. Başvuranlar, özellikle soruşturmanın ilk aşamasında bir avukatın yardımından faydalanamadıklarını ve Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurunda yargılandıkları için bunun adil bir yargılama olarak nitelendirilemeyeceğini iddia etmişlerdir.

4. Başvuru, 11 No'lu Protokol'ün yürürlüğe girdiği 1 Kasım 1998 tarihinde Mahkeme'ye havale edilmiştir. (11 No'lu Protokol'ün 5/2 maddesi)

5. Başvuru ile ilgili olarak, Mahkeme'nin Üçüncü Bölümü görevlendirilmiştir. (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 52/1 maddesi). Bu bölüm içinde davayı inceleyecek olan Daire (Sözleşmenin 27/1 maddesi) Mahkeme İç Tüzüğü'nün 26/1 maddesinde belirtildiği şekilde oluşturulacaktır.

6. 1 Kasım 2001 tarihinde Mahkeme Dairelerde değişiklik yapmıştır. (İç Tüzük 25/1) Mevcut dava yeni oluşturulan Üçüncü Daire'ye havale edilmiştir. (Madde 52/1).

7. 10 Nisan 2003 tarihli bir kararla Mahkeme, başvuruyu kısmen kabuledilebilir bulmuştur.

8. Başvuranlar ve Hükümet, esaslar hakkında görüşlerini sunmuşlardır. (İç Tüzük madde 59/1).

OLAYLAR

I. Dava Olayları

9. Volkan Ükünç ve Deniz Güneş isimli başvuranların her ikisi de Türk vatandaşlarıdır. Her ikisi de 1980 doğumlu olup Edirne'de yaşamaktadırlar.

10. Başvuranlar 8 Şubat 1996 tarihinde yasadışı örgüt DHKP-C üyesi olduklarından şüphe duyulduğu için Edirne Terörle Mücadele Şubesi tarafından gözaltına alınmışlardır. Başvuranlar 12 Şubat 1996 tarihine kadar gözaltında tutulmuşlardır. Başvuranlar avukatları olmadığı halde 10 Şubat 1996 tarihinde polis tarafından sorgulanmıştır.

11. Başvuranlar, 12 Şubat 1996 tarihinde önce Savcı daha sonra da hakim huzuruna çıkarılmışlardır. Başvuranlar her iki durumda da 10 Şubat 1996 tarihli ifadelerini

tekrarlamıştır. Başvuranlar aynı gün serbest bırakılmışlardır. Başvuranlar avukat tarafından temsil edilmemiştir.

12. 11 Mart 1996 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı hazırladığı iddianamesinde başvuranları ve diğer üç kişiyi yasadışı terör örgütüne yardım ve yataklık etmekle suçlamış ve Türk Ceza Kanunu'nun 169. maddesini ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesini uygulamasını talep etmiştir.

13. 17 Nisan 1996 tarihinde Edirne Ağır Ceza Mahkemesi, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne iletmek üzere başvuranların kendileri aleyhinde yapılan suçlamalar hakkında görüşlerini istemiştir. Edirne Ağır Ceza Mahkemesi huzurundaki duruşma tutanaklarına göre başvuranlar avukatlar tarafından temsil edilmeyi istememişlerdir. İlk defa olarak polise, savcıya ve hakime verdikleri ifadelerin doğruluğuna itiraz etmişlerdir.

14. 21 Mayıs 1996 tarihinde başvuranlar okula gittikleri için İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurundaki duruşmalara katılmaları talebinde bulunmamalarını istemişlerdir. Bu talep Mahkeme tarafından onanmıştır ve başvuranlar yasal olarak dört avukat tarafından temsil edilmişlerdir.

15. 8 Nisan 1997 tarihinde İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranları yasadışı örgüt DHKP-C'ye yardım ve yataklık etmekten suçlu bulmuş ve iki yıl altı ay hapse mahkum etmiştir. DGM, başvuranların 12 Şubat 1996 tarihinde savcı ve hakim huzurunda daha önceden hazırlanmış itirafları tekrar etmeye zorlandıklarını iddia ederek Edirne Ağır Ceza Mahkemesi huzurunda kendilerini savunmalarını inandırıcı bulmamıştır. Mahkeme başvuranların duvara slogan yazmak, DHKP-C lehinde bildiriler dağıtmak ve bir dükkanın girişine afiş asmak suretiyle söz konusu yasa dışı örgüte yardım ve yataklık ettikleri sonucuna varmıştır.

16. Başvuranlar baskı altında verdikleri ifadeler nedeniyle mahkum olduklarını ve bu nedenle mahkum olmalarını sağlayacak somut delil bulunmadığını ileri sürerek, temyiz başvurusunda bulunmuşlardır.

17. Yargıtay, 9 Aralık 1997 tarihinde başvuruyu reddetmiş ve Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararını onamıştır. Yargıtay, kararında başvuranların avukatlarının duruşma talebinde bulundukları halde, söz konusu duruşmaya katılmadıklarını belirtmiştir.

18. Benimsenmiş uygulamalara göre Yargıtay'ın 9 Aralık 1997 tarihli kararı İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gönderilmiş ve 5 Ocak 1998 tarihinde sekreteryaya tarafından kayda alınmıştır.

19. Başvuranlar 4 Mart 1998 tarihinde sözkonusu kararı öğrendiklerini ileri sürmüşlerdir.

20. 9 Mart 1998 tarihinde başvuranlar suçun işlendiği tarihte reşit olmadıkları ve ön soruşturma avukatlarının yokluğunda yapıldığı için Yargıtay'ın kararının düzeltilmesi için başvuruda bulunmuşlardır. Başvuranların karar düzeltme talebi 22 Mayıs 1998 tarihinde reddedilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

21. Mahkeme, diğer davalarda özellikle de Özel/Türkiye davasındaki görüşlerden alınan iç hukuk düzenlemelerine gönderme yapmıştır. (no 42739/98, prg. 20-21, 7 Kasım 2002) ve Gençel/Türkiye Kararı (no 53431/99, prg. 11-12, 23 Ekim 2003).

HUKUK

I. SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDASI

22. Başvuranlar bağımsız ve tarafsız olmayan İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından yargılandıklarını ve mahkum edildiklerini ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, savcı ve hakim huzurunda ve gözaltında iken avukatın yardımından faydalanma hakkından yararlanamadıklarını ileri sürerek şikayetçi olmuşlardır. Sözleşmenin 6. maddesinin 1. ve 3 (c) paragraflarının ihlal edildiğinden şikayetçi olmuşlardır.

23. Mahkeme, içtihatları incelemiş ve Sözleşmenin 6. maddesinin 1. paragrafının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. (bkz. Özel Kararı, prg. 33-34 ve Özdemir/Türkiye Kararı, no 59659/00, prg. 35-36, 6 Şubat 2003).

24. Mahkeme, bu kararlardakinden daha farklı bir sonuca varmak için bir neden görmemiştir. Başvuranların yasadışı bir örgüte yardım ve yataklık etmek suçundan, bir subayın ve bir askeri hakimın görev yaptığı Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanmaları nedeniyle endişe duymaları Mahkemenin görüşüne göre, anlaşılabilir bir durumdur. Bu konu ile ilgili olarak başvuranlar Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin dava ile ilgisi olmayan durumlardan etkilenmesinden korkmakta haklıdır. Başka bir deyişle başvuranların Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusundaki endişelerinin haklı olduğu söylenebilir. (bkz. 9 Haziran 1998 tarihli Incal/ Türkiye Kararı, Hüküm ve Karar Raporları 1998- IV, s. 1573, prg. 72).

25. Bu nedenle Mahkeme, Sözleşmenin 6/1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

26. Başvuranların bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından yargılanma haklarının ihlal edildiği bulgusunu gözönünde bulundurarak Mahkeme, başvuranların Sözleşmenin 6/3 (c) paragrafı bağlamındaki şikayetleri incelemenin gerekli olmadığına karar vermiştir.

II. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

27. Sözleşmenin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“ Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder”.

A. Maddi Zararlar

28. Başvuranlar, maddi ve manevi zararlar için 10,000,000 Fransız Frangı (FRF) (1,524,490 Euroya karşılık gelmektedir.) talep etmişlerdir.

29. Hükümet, bu talepler hakkında görüş sunmamıştır.

30. Mahkeme, öncelikle, Sözleşmenin 6/1 maddesi bağlamındaki maddi zarar talebi ile ilgili olarak nasıl sonuca varması gerektiğini tahayyül edememiştir. Ayrıca sözkonusu talepler kanıtlarla desteklenmemiştir. Mahkeme bu nedenle tazminata hükmedemez.

31. Mahkeme, ihlal bulgusunun tek başına başvuranların manevi zararları açısından yeterli tazmin oluşturduğu görüşündedir. (bkz. Incal/Türkiye, s. 1575, prg. 82, 28 Ekim 1998 tarihli Çıraklar/Türkiye Kararı, Raporlar 1998- VII, s. 3074, prg. 45).

32. Mahkemenin Sözleşmenin 6/1 maddesi uyarınca başvuranların bağımsız ve tarafsız bir mahkemece yargılanmadığı tespitinde bulunduğu durumlarda, prensip olarak başvuranın bağımsız ve tarafsız bir mahkemece tekrar yargılanmasının uygulanabilecek en doğru yöntem olduğu görüşündedir. (bkz. yukarıda anılan Gençel Kararı, prg. 27).

B. Masraf ve Harcamalar

33. Başvuranlar, davanın Sözleşme organları huzurunda hazırlanıp sunulması için toplam 1,000,000 Fransız Frangı (152,449 Euro'ya karşılık gelmektedir) talep etmişlerdir.

34. Hükümet bu talep karşısında görüş sunmamıştır.

35. Mahkeme, masraf ve harcamalarla ilgili olarak makul oranda tazminat ödenmesine karar verecektir. (bkz. Sawicka/Polonya, no 37645/97, prg. 54, 1 Ekim 2002).

36. Mahkeme kendisine sunulan bilgilere bağlı kalarak yaptığı değerlendirme sonucunda başvuranlara bu başlık altında 3,000 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

37. Mahkeme, Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranının uygulanmasının uygun olduğu görüşündedir.

BU NEDENLERDEN DOLAYI MAHKEME OYBİRLİĞİYLE,

1. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlık ve tarafsızlığı hakkındaki şikayetle ilgili olarak Sözleşmenin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine;

2. Sözleşmenin 6. maddesi bağlamındaki diğer şikayetlerin incelenmesine gerek olmadığına;

3. İhlal bulgusunun tek başına manevi zarar için yeterli tazmin oluşturduğuna;

4. a) Sorumlu Devletin masraf ve harcamalar için başvuranlara Sözleşmenin 44. maddesinin 2. paragrafı uyarınca kararın kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde uygulanabilecek her türlü vergi ile birlikte toplam 3000 Euro ödemesine;

b) Bahsekonu üç aylık sürenin dolmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;

5. Başvuranların diğ er adil tazmin taleplerinin reddine

KARAR VERMİŞTİR.

Karar İngilizce olarak hazırlanmış olup İç Tüzük'ün 77. maddesinin 2. ve 3. maddeleri uyarınca 18 Aralık 2003 tarihinde tebliğ edilmiştir.